

השפעת מאפיינים ארגוניים, מבניים וניהוליים על העצמת ספרנים

רשת הספריות בעיר מודיעין-מכבים-רעות – חקר מקרה /

אוה רוכמן

המחקר הנוכחי ניסה לבחון את תרומתם והשפעתם של מאפיינים ארגוניים, מבניים וניהוליים המתקיימים במערך של ספריות ותרומתם לתחושות העצמה של צוות הספרנים. כמקרה בוחן נבחנה רשת הספריות במודיעין-מכבים-רעות.

במשך שנים רבות נחשבו הספרנים לבעלי השכלה וידע נרחבים, אף על פי כן, הם זכו לרוב לדימוי נמוך בעיני הציבור ולעיתים גם בעיני עצמם. העלייה ברמת ההשכלה, השינויים הטכנולוגיים המאפשרים נגישות בלתי אמצעית למידע והירידה בהיקפי הקריאה, הובילו לשינויים מרחיקי לכת במהותו של מקצוע הספרנות ובתפקיד הספרן. הספרנים נדרשים כיום להתנהלות שונה מזו שהיו רגילים אליה במהלך השנים. בנוסף לתפקידים המסורתיים נדרש מהם כיום לעסוק גם בפעילויות כגון: פרסום ושיווק, לפתח מיומנויות הקשורות בשרות, לפתח יוזמות בתחומים חדשים ומגוונים ועוד. שינויים אלה, מגבירים את תחושות הדימוי הנמוך, התסכול, השחיקה ותחושת חוסר אונים בקרב ספרנים.

מנהלי ספריות וראשי הארגונים העוסקים במקצוע ומודעים לחשיבותו, שואלים את עצמם לעיתים קרובות: מה ניתן לעשות על מנת לשנות את הדימוי ואת תחושות התסכול והשחיקה? באיזו דרך ניתן לגרום לספרנים לתחושות של העצמה ברמה האישית, הקבוצתית והמקצועית?

מחקרים רבים מצביעים על כך כי, על ראשי הארגונים והמנהלים בארגונים הפועלים בסביבה מוטלת האחריות לחיפוש אחר דרכים שיובילו להעצמת העובדים ובתוך כך יעצימו את הארגונים והמקצועות השונים. כלומר, בבסיס המחקר עומדת ההנחה כי למאפיינים ארגוניים, מבניים וניהוליים של מערכי ספריות תפקיד מרכזי ומכריע בדרך להעצמת המקצוע ולעוסקים בו.

כעוסקת שנים רבות במקצוע הספרנות, הנני מכירה מקרוב את תחושות השחיקה, התסכול וחוסר-האונים המקצועי. לאור הזכות שניתנה לי להקים מערכת ספריות בעיר חדשה בישראל, כבר מיום הקמת המערכת עקבתי אחרי הספרניות הפועלות בשטח – תחושותיהן, הדימוי שיש להן בעיני הציבור ובעיני עצמן ושמתי לי למטרה למצוא כל דרך אפשרית להעצים אותן ואת המקצוע.

המחקר הנוכחי נערך בשיטת המחקר האיכותני. ממצאי המחקר התקבלו באמצעות ראיונות אישיים עם ספרניות מתוך הצוות ועל פי מדגם מייצג. לתוך נתונים אלה שולבו תצפיותיי וידיעותיי במהלך השנים בהן פועלת מערכת זו.

מממצאי המחקר עולה כי המאפיינים הארגוניים והמבניים של רשת הספריות במודיעין-מכבים-רעות, תורמים להעצמה פרטנית קבוצתית ומקצועית של הספרניות. מאפיינים אלה כוללים: מעטפת ארגונית-ניהולית אחת גדולה לכל סוגי הספריות, ספריות בכל בתי הספר (היסודיים והעל-יסודיים), וספריות ציבוריות משולבות עם ספריות בתי ספר. מאפיינים אלה מאפשרים: פריסה רחבה של ספריות בכל העיר, קשר עם הקהילה ועם מגוון רחב של קהלי יעד, גיוון מקצועי והכרה מצד הציבור ומצד מקבלי החלטות.

בנוסף, מלמדים הממצאים גם על מספר היבטים ניהוליים כגון: שיתוף בתהליכי קבלת החלטות במסגרת הרשת, עבודה בצוותים, תקשורת פתוחה, פתיחות ליוזמות ומתן אוטונומיה התורמים גם הם להעצמת הספרניות. נמצא גם כי, רוב הספרניות מגדירות את מושג ההעצמה בממדים הקשורים בעיקר למקצוע ולתפקיד, והן חשות כי לתפקיד אותו הן ממלאות יש משמעות גדולה עבורן ועבור לקוחות הספריות.

ניתן לסכם ולומר כי המאפיינים המבניים הארגוניים והניהוליים ברשת הספריות של מודיעין-מכבים-רעות מהווים תחילתה של דרך ארוכה להגברת תחושות העצמה של הספרניות הפועלות בשטח.

מס' המיון בספרייה :

E027.009 ר.כ.הש תשס"ח

מס' מערכת בספרייה :

1157791